

ΑΝΤΡΕΑΣ Γ. ΧΑΤΖΗΜΗΝΑΣ

Ένας αυτοδημιούργητος πρόσφυγας

Λοφτά να νοικιάσουμε δωμάτιο στη Λευκωσία!», κι έτσι μου μέναμε μονάχα δυο σελίνια, τα οποία και πάλιν τα έδινα στην μητέρα μου για το φαγητό μας, ενώ εγώ θα βολενόμουν με κανένα μικρό φιλοδώρημα από κάποιο πελάτη του συνεργείου».

Αυτά, μέχρι το 1961, μέχρι, δηλαδή, που ο Αντρέας είχε γίνει 17 χρονών και είχε δουλέψει ως ταϊράκι-μωστητεμένος στο συνεργείο επιδιόρθωσης αυτοκινήτων για πέντε περίπου χρόνια. Και τότε παίρνει την μεγάλη απόφαση, η οποία επέφερο – με πολλούς κόπους και προσπάθειες και με σκαμπανεβάσματα, στα οποία ουκ ολίγοι θα λύγιναν – να τον οδηγήσει στην επίζηλη θέση, στην οποία βρίσκεται σήμερα.

«Μέχρι τότε, είχα μάθει πια την δουλειά πάρα πολύ καλά. Με είχαν, όμως, μάθει και με εκτιμήσει και πάρα πολλοί καλοί πελάτες. Και για να το επιτύχεις αυτό, ποτέ δεν πρέπει να “κλέβεις” τον πελάτη σου, δηλαδή: Πρέπει να τελειώνεις την δουλειά σου στην ώρα που υποσχόσαι, και να μην εκμεταλλεύεσαι την αγνοία του πελάτη: σου όσο αφορά τα εξαρτήματα και τις βλάβες των αυτοκινήτων τους».

Έχοντας, λοιπόν, σαν εφόδιο το την πείρα του, όλα και την εμπιστοσύνη που του έδειξε η συγχωμητή του η Πεσολόμνια, που δέχθηκε να του δώσει για ένα χρόνο το ποσό των εκατόν λιρών με εγγυητρια την μητέρα του, νοικιάσε ένα μικρό κατ'εστιαμ, που το μετέτρεπε σε συνεργείο επιδιόρθωσης αυτοκινήτων, στον Άγιο Δομέτιο της Λευκωσίας, οπότε, μέσα σε δυο μόνο μήνες, μπόρεσε και αποπλήρωσε το χρέος του των εκατόν λιρών, μαζί με τους σχετικούς τόκους. Μέχρι δε το 1963, η δουλειά του πήγαινε τόσο καλά, ώστε μπορούσε πια με μεγάλη άνεση να κινείται επιχειρηματικά, αλλά αυτοχρόνια και να ενισχύει οικονομικά την οικογένειά του. Έτσι, όταν τότε ο ιδιοκτήτης του μικρού εκείνου καταστήματος αποφάσισε να το μετατρέψει σε πρατήριο βενζίνης, ο Αντρέας Χατζημήνας βρήκε άλλο μεγαλύτερο, και πάλιν στον Άγιο Δομέτιο, το οποίο του απέδιδε πολύ περισσότερα κέρδη, το κράτησε δε μέχρι το 1974, οπότε το κατέλαβαν οι Τούρκοι και βρισκότανε πέρα από την λεγόμενη πράσινη γραμμή.

Οι Τούρκοι, όμως, δεν είχαν καταλάβει μονάχα το συνεργείο του αυτό με όλα, βέβαια, τα υπάρχοντα εκεί εξοπλιστικά. Κατέλαβαν, επίσης και τις ιδιόκτητες αποθήκες που είχε στο μεταξύ αποκτήσει στο γειτονικό της Φιλιάς μεγάλο χωριό Γερόκακος, τις οποίες χρησιμοποιούσε για αποθήκη παντός είδους μηχανημάτων και παλαιών αυτοκινήτων, με την εισαγωγή των οποίων από την Αγγλία είχε, ήδη από το 1968, πλούσιω περισσότερο μετά το 1970, ασχοληθεί σοβαρά και με αξιόλογα κέρδη.

«Το 1968 ήρθα για πρώτη φορά στην Αγγλία. Ούς την γλώσσα γνώριζα, ούτε σχεδόν κανένα άλλο λόγο που να με βοηθούσε στην αγορά παλαιών μεταχειρισμένων μηχανημάτων, τα οποία βρισκόταν σε μεγάλη ζήτηση στην Κύπρο. Ομως πέτυχα στον σκοπό μου κι έτσι, μέχρι το 1974, έγινα εκα-

τομυριοίχος χάρη ακριβώς στις επίμονες προσπάθειές μου, αλλά και στην πείρα μου όσο αφορά την αγοραπωλησία τέτοιου είδους εμπορευμάτων. Έρχεται, όμως, η τουρκική εισβολή και η κατοχή όχι μονάχα του χωριού μου, αλλά και όλης της ακίνητης περιουσίας που είχα στο μεταξύ αποκτήσει, κι έτσι κατέληξα, από την μια στιγμή στην άλλη και πάλιν στο απόλυτο μηδέν ή και χειρότερα, ακόμη: Ούτε μαγαζί, ούτε αποθήκες, ούτε και το σπίτι μου στην Φιλιά. Ήμουν πια, όπως και οι υπόλοιποι χωριανοί μου, πρόσφυγας στους πέντε δρόμους. Και μάλιστα χωρίς χρήματα για να κινηθώ!

Και τούτο, επειδή κανόνας στην ζωή μου και στις επιχειρηματικές μου δραστηριότητες είναι πάντοτε να επενδύω τα όποια χρηματικά ποσά έχω στην κατοχή μου σε ακίνητη περιουσία, την οποία, όπως θα δείτε στη συνέχεια, στη μεταουλώ, οπότε τα κέρδη είναι απείρως μεγαλύτερα από αυτά που θα σου αποδόσουν οι τόκοι των τραπεζών ή αν τα έχεις κάποιο κρυμμένα στο σπίτι. Για παράδειγμα, όταν μετέπειτα είχα πουλήσει ένα από τα ξενοδοχεία μου στο Λονδίνο και κατέθεσα τα χρήματα στην τράπεζα, ο Διευθυντής της, με τον οποίο είχα αποκτήσει κάποια φιλική οικειότητα, μου έδωσε την εξής συμβουλή: “Τα λεφτά αυτά που καταθέτεις σήμερα – ήταν γύρω στα τρία εκατομμύρια λίρες – αν τα αφήσεις ακίνητα στην τράπεζα, είναι σαν να τα βάζεις σε ψυγείο. Φρόντισε, λοιπόν, να τα επενδύσεις σε άλλο ακίνητο το γρηγορότερο δυνατόν!”. Και τον άκουσα, κι έτσι τα τρία εκείνα εκατομμύρια υπερδιπλασιάστηκαν μέσα σ' ένα χρόνο!».

Στο μεταξύ και πριν να πάει ως έφεδρος στον Κυπριακό Στρατό στην διάρκεια των ανημιχίων με τα στρατεύματα των εισβολέων Τούρκων, ο Αντρέας είχε νυμφευθεί την ομοχώρια του Έδα Παναγιώτου Πέτρα, με την οποία και απέκτησαν ένα γιο, τον Πύργο, ο οποίος νυμφεύθηκε τη Βασιλική από τις Σέρρες κι έχουνε τώρα τρία αγοράκια, τον Αντρέα, τον Άρη και τον Ευάγγελο, αλλά ζουν πια στην Κύπρο. Μεταξύ των άλλων, ο Πύργος, ο οποίος γεννήθηκε το 1974, βρήκε, όπως είπαμε πιο πάνω, και πάλι εκεί που είχε προταχίσει την επιχειρηματική του σταδιοδρομία: Στο απόλυτο μηδέν και κάτι χειρότερο! Αλλά δεν μπορούσε να κα καθίσει με στασιμωμένα τα χέρια. Άλλωστε είχε πια και δικιά του οικογένεια να ζήσει. Είχε, όμως, στο ενεργητικό του την ημιμότητά του στις πριν από την τουρκική εισβολή επιχειρηματικές του δουλοήπιες, πράγμα που αποδείχθηκε στη συνέχεια «δόφο έσ ουρανού», όπως συνηθίζουμε να λέμε σε τέτοιες απροσδόκητες περιπτώσεις.

Εύκολα, λοιπόν, δανειζεται και πάλι λίγα χρήματα κι έρχεται αμφοκλόκος στην Αγγλία προς το τέλος του 1974, όπου αγοράζει ένα μεταχειρισμένο φορτηγό αυτοκίνητο για εκατόν λίρες, το οδηγεί ο ίδιος μέχρι τον Παιραιά και από εκεί, με καρδίβι, το μεταφέρει στο λιμάνι της Λεμεσού. «Όλοι με κορόιδεσαν ότι είχα πετάξει άδικα τα χρήματά μου, αφού και το φορτηγό αυτό θα μου το παίρνανε και πάλιν οι Τούρκοι. Εγώ, όμως, πίστευα ότι εκείνο το φορτηγό τελικά θα με έσωζε. Και πράγματι: Ένας γνωστός μου, καλή του ώρα, μου παραχώρησε προσωρινά ένα μικρό οικόπεδο στον Στρόβολο Λευκωσίας, και μου επέτρεψε να φτιάξω εκεί μια παράγκα-συνεργείο επιδιόρθωσης και πάλιν αυτοκινήτων. Έβαλα εκεί και το φορτηγό, το οποίο προόριζα να το διαλύσω σε εξαρτήματα. Αλλά τότε, όπως είναι γνωστό, οι Τούρκοι είχαν ήδη κατακλύσει πάμπουλα φορτηγά στα κατεχόμενα κι έτσι στην Κύπρο υπήρχε πραγματική έλλειψη φορτηγών, η δε Κυβέρνηση, όπως με πληροφορήσε κάποιος φίλος μου, είχε αποφασίσει να εγκρίνει την αγοραπωλησία εισαγόμενων μεταχειρισμένων φορτηγών. Βρέθηκε, λοιπόν, αγοραστής, κι έτσι το φορτηγό μου των εκατόν λιρών το πούλησα τρεις χιλιάδες λίρες. Στη συνέχεια εισήγαγα στην αρχή δύο, ύστερα τα διπλασίασα και σιγά-σιγά γέμισα ολόκληρα καράβια ώστε μέχρι το 1976 και για τα επόμενα είκοσι χρόνια έχω γίνει ο μεγαλύτερος εισαγωγέας μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, τρακτέρ, ταξί και εξαρ-

τημάτων σ' ολόκληρη την Κύπρο.

Στο μεταξύ, όμως, μέσα στους πρώτους εκείνους έξι μήνες, το μικρό οικόπεδο, όπου είχα, όπως είπα, δημιουργήσει το πρόχειρο συνεργείο μου, ο ιδιοκτήτης του μου πρότεινε, αν ήθελα, να το αγοράσω, αλλιώς θα το πούλαγε αλλού. Το αγόρασα, λοιπόν, αμέσως αντί του ποσού των £2.600. Μέχρι δε το 1976 είχα στο χέρι μου είκοσι πέντε χιλιάδες λίρες, ετηρητά, ποσό πολύ αξιόλογο την εποχή εκείνη. Βρισκόμενος δε τότε στο Λονδίνο, σκέφτηκα στην αρχή να αγοράσω με τα χρήματά εκείνα ένα σπίτι. Είπα, όμως, γνωρίστει στο μεταξύ με τον Παντελή Δημησιόπουλο, ο οποίος εργαζότανε υπάλληλος σε ξενοδοχείο κι έτσι τελικά αγόρασα δικό μου ξενοδοχείο, βάζοντας τον Παντελή να το δουλέψει. Το ξενοδοχείο εκείνο το αγόρασα ενενήντα πέντε χιλιάδες λίρες, αφού δανειστήκα από την τράπεζα τριεβδομήντα χιλιάδες. Σε ενόμιστο χρόνο, όμως, το πούλησα αντί του ποσού των £250.000, μ' ένα κέρδος, δηλαδή, εκατόν πνήντα χιλιάδες λίρες.

Τις εισαγωγές μεταχειρισμένων οχημάτων κι εξαρτημάτων στην Κύπρο πε εξακολούθησα μέχρι το 1995 περίπου, όταν πια ξαναόχτηκα στην αγοραπωλησία όχι μονάχα ξενοδοχείων, αλλά και άλλων ακινήτων στις κεντρικές περιοχές του Λονδίνου. Σε αναγνώριση, μάλιστα, της προσφοράς του Παντελή Δημησιόπουλου στην ξενοδοχειακή μου δραστηριότητα, τον έκανα συνεταιρά μου. Έτσι, μετά το πρώτο μου ξενοδοχείο, το Sadringham, αγοράστηκε ο ΝΙΚΗ αντί του ποσού των £450.000, το δυο ξενοδοχεία Edward και Arama, αντί του ποσού των £3.000.000, τα οποία και πάλι πουλιόντουσαν με αξιόλογα πάντοτε κέρδη, μέχρι σήμερα, που υπή του παρόντος κατέχω το ξενοδοχείο Cameron στην περιοχή του Paddington, αφού προηγουμένως πούλησα το διπλό του ξενοδοχείο Haven, με κέρδος πέραν των £3.000.000. Αγοράσω, όμως, επίσης και πληθώρα διαμερισμάτων και άλλων ακινήτων, τα οποία, μόλις βρεθεί η κατάλληλη ευκαιρία, θα πουληθούν

«Το μεγαλείο ενός ανθρώπου δεν είναι αποτέλεσμα τύχης, αλλά προσωπικής του επιλογής». Μια αλήθεια, την οποία βλέπουμε να επαληθεύεται καθημερινά, τόσο στον πολιτικό και τον εν γένει πνευματικό κόσμο, όσο, βέβαια, και στον επιχειρηματικό. Και ο Αντρέας Γ. Χατζημήνας, όπως και τόσοι άλλοι αξιόλογοι και αξιέπαινοι συμπατριώτες μας τόσο στην Γενετειρά μας, όσο και στην ξενιτιά, ανήκει στους επιτυχημένους εκείνους επιχειρηματίες, των οποίων το λαμπρό παράδειγμα οφείλουμε να έχουμε πάντοτε υπόψη και να προσπαθούμε να το μιμηθούμε -ο καθένας μας από το δικό του μετερίζι- αν, βέβαια, θέλουμε να βάλουμε κι εμείς την μικρή ή μεγάλη σφραγίδα μας στο ιστορικό μου διάβα από την πρόσκαιρη αυτή περίοδο της ύπαρξής μας.

Γράφει ο Χάρης Μεττής

Ο τιμούμενος με τις λίγες αυτές γραμμές μιας ομογενούς γεννήθηκε στο μικρό και σήμερα τουρκοκρατούμενο χωριό Φιλιά (Μόρφου) στις 12 Ιουνίου 1944, στην διάρκεια δηλαδή του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, όταν οι χωρικοί της Μεγαλονήσου μας Κύπρου, όσοι τουλάχιστον είχαν κάποια καλύτερη ή κακή γη στην ιδιοκτησία τους, την καλλιεργούσαν απλά και μόνο για να τρέφονται. Όσοι, όμως, από αυτούς στερούνταν και αυτή την ελάχιστη, πολλές φορές, γη, τότε επιβίωναν, στην κυριολεξία, σαν τα πτηνά του ουρανού, αφού και οι έμμοιες εργασίες ήταν σχεδόν ανύπαρκτες, περιμένα δε τους μήνες του θέρους για να δουλέψουν περισσότερο σαν ειλώτες παρά σαν υποφερτά μισθοδοτούμενοι προσωρινοί εργάτες. Μια δε σοβαρή μελέτη της σύγχρονης Κυπριακής Ιστορίας αποκαλύπτει αμέσως τις απορρώπιες συνθήκες, κάτω από τις οποίες γεννιόντουσαν και μεγάλωναν τα παιδιά της ηλικίας του -όσα, δηλαδή, επιβίωναν, λόγω της μαλάκας και του υποσιτισμού που μάστιζαν τότε όχι μονάχα την Φιλιά, αλλά και πάμπολλα άλλα χωριά της Μεγαλονήσου- στη ζοφερή εκείνη διάρκεια της αποικιακής Αγγλοκρατίας.

«Εντυχός είχαμε είκοσι λίγα κτηματάκια, τα οποία, κοντά-στραβά, μας διατήρησαν στην ζωή. Ομως, ήμασταν εφτά παιδιά στην οικογένεια -η Βασιλική (που είχε δυστυχώς τυλιχθεί στο ένα μάτι από ατύχημα, κυριώς δε από έλλειψη ιατρικής μέριμνας και περιθάλψης), ο Λουκάς, ο Κωστής, ο Γιάννης, πέ-

κιο και οι εγώ, ύστερα ο Παντελής και τελευταία η Ελένη - και δυο οι γονείς μας, εντά! Και ο πατέρας μου, ο Γεώργιος Χατζημήνας, δούλευε σπάσνος για να μπορούμε να τα φέρουμε βόλα, ενώ η μητέρα μου, η Ελπίνη, μόλις που προλάβαινε να μας μεγαλώσει. Αλλά και οι γονείς και τα αδέρφια μου αντιμετώπιζαν κι εκείνοι τις ίδιες οικονομικές δυσχερείες όπως και εμείς».

Έτσι απλά και χωρίς καμιά διάθεση να υπερβάλει ή να μειώσει την πραγματική ένδεια που ταίχωνε τότε τον λαό της Κύπρου και προπάντων τα καλύτερα στραβάκια, ο Ανδρέας Χατζημήνας, ένας σμηρινός πολυεκατομμυριοίχος απόδημος και μόνιμα σχεδόν πια εγκαταστημένος στο Λονδίνο, άνοιξε την καρδιά του και μας διηγήθηκε την μέχρι σήμερα ιστορία της ζωής και της δράσης του. Μας απαρίθμησε δε και τους στενούς του συγγενείς: Το νεύο του πατέρα του ήταν ο Χατζημήνας και η Χατζηβασιλική, παιδιά τους δε η Καλλιρρόη, ο Χατζησάββας, η Παναγιώτα (σύζυγος του Αντώνη), και ο Κυριάκος ο επονομαζόμενος Βάσης (έμεινε άτεκνος). Πονεί δε της μητέρας του ήταν ο Παντελής και η Ελένη, που γνωστή στο χωριό με το επώνυμο «Παπούτσα», οι οποίοι είχαν δυο κόρες, την Ελπίνη και την Μαρίτσα.

«Η οικονομική αδυναμία της οικογένειάς μας», συνέχισε την εξιστόρησή του, «φάνηκε πολύ καθαρά όταν τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο της Φιλιάς και μάλιστα με βαθμό “Άριστα”. Ενώ δε ο πατέρας μου ήθελε τόσο πολύ να με στείλει στο Γυμνάσιο, προπάντων μάλιστα μετά που τον συμβούλευαν να με στείλει και οι δασκάλοι και οι άλλοι χωριανοί μας, όμως που λεφτά για να πληρώσει τα διδάκτρα! Έτσι, σε ηλικία δώδεκα χρονών, μ' έβαλε ταπικά κοντά σ' ένα συνεργείο επιδιόρθωσης αυτοκινήτων στην Λευκωσία, που μου έδωσαν πέντε σελίνια την εβδομάδα μισθό. Ομως από αυτά, τα τρία σελίνια την εβδομάδα τα πλήρωνα στο λεωφορείο του χωριού που μ' έπαιρνε και μ' έφερνε κάθε μέρα (από

Πολυεκατομμυριοίχος σήμερα, λοιπόν, ο πρώην ενδής πρόσφυγας Ανδρέας Γεώργιος Χατζημήνας από το μικρό τουρκοκρατούμενο χωριό Φιλιά (Μόρφου). Όμως, σε σύγκριση με άλλους νεοεισώτες, ούτε Rolls Royce οδηγεί στο Λονδίνο, ούτε Mercedes, ούτε Jaguar και άλλα πολυτελή και πανάκριβα αυτοκίνητα, παρά μόνο ένα μικρό, μεταχειρισμένο Nissan, σταθεμαμένο έξω από το ξενοδοχείο του, με το οποίο θα σε μεταφέρει, χωρίς να του το ζητήσεις εσύ, εκεί που σου πει να πας. Θα καθίσει δε κοντά σου για να συνομιλήσετε με άνεση και χωρίς ποτέ να προσπαθήσει να σε υποτιμήσει ή να μεγαλοπνητέ, όπως κάνουν, δυστυχώς, πάμπολλοι από τους νεόπλουτους συμπατριώτες του. Και είναι πάντοτε έτοιμος και από δικιά του, μάλιστα, πρώτη βολίδα, να συνδράμει όσους αντιληφθεί ότι έχουν άμεση οικονομική ανάγκη. Ενισχύει δε οικονομικά και ηθικά την Αρχιεπισκοπή, επειδή είναι ο ίδιος πιστός και αφοσιωμένος Ορθόδοξος Χριστιανός, ένα γεγονός που κληρονομήσε από τους γονείς του και γενικά από τον παλαιό Φιλιόπιο περίγυρο, τον οποίο ποτέ δεν λησμονεί.

Επειδή, όπως χαρακτηριστικά συνηθίζει να λέει ένα αγαπημένο του ποίημα, γραμμένο από κάποιο συγγραφέα και φίλο του: «Τζιανόνα τα χρόνια σκείφουμαι τζιανόνα πάλε πεθουμά τα, να παραπαύω που ζαργής μες στις Φιλιάς τες στράτες, τζιανόνα μες στις δκυο μας εκκλησιές τις Τζιερκατζές να ψάλλω. Μ' αν έμω έγω κουστίν φαίν την πέναν μου να σβήνω, αρκεί στην βρόσην του χωρκού κρουν νερών να πίνω, που 'ν να μου φαίνεται γλυτζίν καλύτερουν που μέλιν, τζι' ως ξαναγιώνω μεταρκαξ, δέκα γρονών κοπελίαν».